

jeden najvažnejših stanov v národu, posebno pa v sedanjem stoletji, v katerem je in mora biti pouk vsakemu članu národa pristopen ter ni več omejen le na boljše stanove kakor do še nedavno potekle dóbe. Zato pa tudi zahtevamo od učiteljev, da so zvesti sinovi svojega národa in da nam vzgajajo deco v národnem duhu. Gotovo je, da gmotno stanje učiteljev še ni tako, kakor bi ga vsak prijatelj učiteljskega stanu želel, a kakor se je na Kranjskem užé nekaj storilo, upati je, da se uslišijo opravičene prošnje, kajti kdor trka, temu se odprè. Z veseljem opazujemo, da se slovenski národ zlasti tudi kmetsko ljudstvo jako zanima za šolstvo in za napredek šolstva, da povsod zahtevajo kmetovalci sami novih šol in da velike žrtve prenašajo za nova šolska poslopja. To je znamenje, da je v najširše kroge prodrlo spoznanje, kolike važnosti je pouk, in da smo dospeli do tega, zasluga je našega národnega učiteljstva. (Dobro, dobro!) Národno učiteljstvo bodi povsod in zmirom vzor rodoljubja in naj vceplja naši mladini v srce, da so sinovi in hčerke slovenske in slovanske matere. (Burno odobravanje.) In če bodo imeli to pred očmi, potem bodo delovali na blagor svojemu slovenskemu národu, zato kliče govornik: „Bog živi slovensko národno učiteljstvo!“ (Živio-, Slavaklici. Burno odobravanje, ploskanje.)

Potem je predaval g. profesor Lavtar o „reformi računstva“. Jako zanimivo predavanje trajalo je skoro poldrugo uro in je izvabilo mej predavanjem in posebno h koncu občno odobravanje slušateljev. Brezdvomno bode g. profesor priobčil svojo razpravo v kakem strokovnjaškem listu, ki bode gotovo v veliko zanimanje vsega učiteljskega stanu. — Podpredsednik g. Razinger izrekel je g. profesorju Lavtarju na izvrstnem predavanji zahvalo zborovalcev. — Zbor z živioklici pritrdí.

Potem poroča g. Gabršček „o reformi osnovne šole“. Referat je bil jako obširen, večkrat je bil pa, ko se je zasukal na politično stran in hotel kritikovati našo dosedanjo ljudsko šolsko postavo, po vladnem zastopniku potom predsednika ustavljen. Kolikor je bilo torej po vladnem zastopniku dovoljeno govoriti, posnamemo po svojih beležkah utemeljevanje raznih predlogov, katere je stavil govornik. Rekel je, da prvo občno zborovanje „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ vrší se baš ob 20letnici, ko se je poklical v življenje nov šolski zakon. S tem pa, da so se slovenski učitelji zbrali v toli obilnem številu k zboru „Zaveze“, najdostojneje praznujejo to dvajsetletnico. Nova šola delovala je gotovo uspešno v občni napredek in da je ni bilo, gotovo bi slovenski učitelji ne zborovali danes v tako mnogobrojnem številu, in tudi družba svetega Mohora ne imela bi toliko prijateljev in čitateljev. Priznati se mora sicer, da sedanji šolski zakon ni tako popoln, da bi mu ne trebalo poprav in prenaredeb. V 20 letih pokazalo se je, da je marsikaj nezvršljivo, da se o teoriji sliši jako lepo, kar pa pri današnjih okolnostih ni mogoče zvršiti. V zadnjih 20 letih se je tudi ves ostali svet korenito izpremenil. Še le po mnogoletni izkušnji morejo se temeljito izpoznati napake ter nasvétovati potrebne izpremembe. Le na tak način bode tudi šolskemu zakonodajstvu možno doseči vrhunec popolnosti. Trije novi načrti šolskega zakona so užé predloženi, četrti se baje izdeluje. (Dalje prih.)

## D o p i s i.

**Z Dunaja.** Predložen načrt o premeni šolskega zakona vzbuja zdaj v poslanskih in političnih krogih veliko zanimanje ter se razpravlja v vseh listih. Precej treba pa je povedati, da z njo niso kaj zadovoljni ni liberalci, ni klerikaleci. Ta načrt bi dosedanji veljavni zakon znatno premenil. Glavne premenbe pa bi bile naslednje. Število verskih ur v osnovni šoli določa deželni šolski svét v sporazumljenji s cerkvenimi oblastvi. Dosedaj veljavni zakon je velel, da določa število šolskih ur učni načrt. Za verski pouk skrbé cerkvena oblastva. V krajih, kjer

bi ne bilo duhovnika, sme poučevati učitelj v verstvu, ako mu to cerkvena oblastva dovolé. Otroci imajo hoditi v šolo od 6. do 14. leta, ako pa roditelji ali njih namestniki zahtevajo. skrajša se jim šolska doba na 6 let, in sicer ne samo na kmetiskih občinah, ampak tudi v trgih. Naučno ministerstvo ima pravico dovoljevati snovanje privatnih šol, ako imajo te tisto svrhu, kakor javne šole. Oni, ki vzdržujejo privatne šole, oproščeni so vseh šolskih doklad za javne šole. Občina, v kateri je privatna šola, vstrezajoča vsem zahtevam šolskega zakona, ni primorana osnovati posebno javno šolo. Verski učitelji so v eni vrsti z drugimi učitelji. Cerkevna oblastva določujejo, v kolikej meri se imajo otroci učiti verstvu. Kadar otrok izstopi iz šole, mora dokazati, ali se je v predpisanej meri priučil verstvu, čitanju, pisanju in računanju.

Jasno je, da se vname huda debata, ko pride ta novela v državnem zboru na dnevni red. Liberalce posebno pečejo določila gledé privatnih šol. Ves zakon je pa po mnéjni teh listov samo okvir, v kateri vpletejo o svojem času klerikalci vse svoje nakane in želje izražene v Liechtensteinovem predlogu. Klerikalci s svoje strani pa trdé, da so vse te predlagane preuredbe tako neznatne in brez pomena, da ni vredno govoriti o njih; edina važna naredba je po njih tikajoča se privatnih šol.

**Iz Kameniškega okraja.** Uradna učiteljska konferencija za Kameniški okraj bude letos v 29. dan julija dopoludne v Domžalah sè sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo nadzornikovo o nadzorovanih šolah. 2. Stališče učiteljev gledé šolskega vrta; poročevalec g. Jeglič. 3. Kolike koristi je za učitelja podrobni učni načrt; poročevalec g. Pfeifer. 4. Poročilo odbora okrajne učiteljske knjižnice in volitev tega odbora. 5. Določitev učnih knjig za prihodnje šolsko leto. 6. Volitev odbora za oceno na svetlo danih spisov za otroško knjižnico. 7. Volitev stalnega odbora. 8. Posamezni predlogi.

**Iz Ljubljane.** K sposobnostnemu učiteljskemu izpitu v letošnjem vzpomladnem obroku od 6. do 11. dné t. m. je prišlo 8 učiteljev in 8 učiteljic, in sicer so se oglasili: 1. za ljudske šole g. g.: Robert Ziegler, zač. učitelj v Kapalnji; Ulrich Konjar, zač. učitelj v Motniku v Kameniškem okraju; Feliks Malenšek, zač. učitelj v Zgornjem Tuhinji; Fran Kozjak, zač. učitelj v Berovnici; Tomo Bitenc, zač. učitelj v Šent-Lamprehtu; Stefan Birk, pomožni učitelj v Vrhpolji pri Moravčah; potem gospodične: Hermina Edlinger, zač. podučiteljica v Kreuth-u pri Pliberci; sestra Metodija Kališek, učiteljica na zasebni dekliški šoli v Celji; Ana Kočevar, zač. učiteljica v Begunjah pri Rakeku; Pavla Wölfling, zač. učiteljica v Velikih Laščah; Kornelija Zupančič, zač. podučiteljica na Zgornji Beli (Obervellach); Julija Pressl, podučiteljica v Podčetrtku (da dopolnaje preizkušajo iz slovenščine). Za meščanske šole (II. skupino): Fran Zwirn, učitelj na Dunaji. 3. Iz francoščine: Marija Tavčer in Marija Ana Souvan, zasebnice v Ljubljani.

Iz mej učiteljev jih je 6 dobilo spričevalo učiteljske pripravnosti za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom in 1 za meščanske šole z nemškim učnim jezikom. Iz mej učiteljic so dobile 4 spričalo pripravnosti s slovenskim in nemškim učnim jezikom, 2 pa samo z nemškim učnim jezikom in 2 iz francoščine.

— Pri sposobnostnem učiteljskem izpitu v 6. dan t. m. so se za pismeni izpit stavila ta-le vprašanja: za ljudske šole: pedagogika (in slovenščina): «Pouk kot vzgojilo». Po nemški: Wie soll der Verkehr zwischen der Schule und den Eltern beschaffen sein, und in welcher Weise kann der Lehrer dazu beitragen, dass zwischen der Schule und den Eltern ein freundschaftliches Verhältnis herrsche. Računstvo: 1. 109 kg pšenice ima v sebi 83·4 kg redilnih tvarin, a 100 kg krompirja jih ima 16·7 kg; 1 hl pšenice tehta 76 kg, 1 hl krompirja 84 kg. Kateri teh pridelkov je gledé redilnosti dražji, ako stane 1 hl pšenice 9 gld. 20 kr., a 1 hl krompirja 3 gld. 50 kr.? 2. Jednakostraničen cilindar ima 269·255 dm<sup>3</sup> prostornine. Kolika je prostornina vértane kvadratične prizme? 3. Površina kocke znaša 3456 dm<sup>2</sup>; za koliko je njena telesnina večji od telesnine njej vértane krogle? (Ravno to tudi po nemški.) Realije: 1. Es sind die Gewittererscheinungen zu erklären. 2. Bučela (metodična obravnava). 3. Letni časi. Za meščanske šole: Iz pedagogike: Worin besteht der Unterschied zwischen der unmittelbaren und der mittelbaren Erziehung, und inwiefern wirkt der Unterricht erziehend? — 2. Kurze Darstellung der Methode des physikalischen Unterrichtes und durch ein Beispiel illustriert. 3. Eintheilung der Schulen nach Felbigers allgemeiner Schulordnung vom Jahre 1774. — Iz prirodopisa: 1. Die Bestandtheile und Gebilde der menschlichen Leibes-Haut sind eingehend darzulegen. Pflege der Haut. 2. Die Nadelhölzer (*Coniferae*) sind mit besonderer Rücksichtnahme auf ihre Blütenverhältnisse zu charakterisieren. 3. Der Gips; eine Abhandlung. — Iz

naravoznanstva: 1. Es ist der Verbrennungsprocess an den Vorgängen in einer Kerzenflamme zu schildern. 2. Einige Erscheinungen, die auf der Brechung des Lichtes beruhen, sind zu erklären. — Iz računstva: 1.  $5x + 5y = 34$ ;  $3x + 7y = 27$ ;  $x = ?$ ,  $y = ?$  2.

Welches ist der wahre Wert der Quotienten  $W = \frac{x^2 - 8x + 5}{x^2 - 10x + 21}$  für  $x = 3$ . 3. Einem Cylinder ist eine Kugel und ein Kegel eingeschrieben; wie verhalten sich ihre Rauminhalte? 4. Bei einem rechtwinkligen Dreiecke ist die kleinere Kathete 7, die grössere 24; man berechne daraus alle Bestandtheile des Dreiecks (Seiten und Winkel). 5. Welche sind die wichtigsten Bücher eines Geschäftsmannes, und wie sind sie eingerichtet?

— Iz «Zaveze slovenskih učiteljskih društev» v Ljubljani. Direktorij je imel v 6. dan t. m. sejo s tem-le dnevnim redom: 1. Poročilo tajnikovo o seji delegatov in v glavnem zborovanji. 2. Posebni nasveti.

Tajnikovo poročilo se jemlje na znanje. O predlogih, ki so bili stavljeni pri glavnem zborovanji «Zaveze», sklene se: 1. Prof. Lavtarju naj se v imenu odborovem pismeno zahvaljuje za izvrstno predavanje pri prvem glavnem zborovanji «Zaveze». 2. Takoj obrniti se do slavnega društva sv. Cirila in Metoda o predlogu g. Strelca gledé poverjenikov posameznih podružnic istega društva za nabiranje naročnikov na izdane spise. 3. Istotako se poroča slavni družbi sv. Mohorja o predlogu g. Armina Gradišnika. 4. Gledé vseh predlogov g. Gabrščka prosijo se odborniki upravnega odbora, da se o njih temeljito razgovarjajo v svojih učiteljskih društvih in uspeh teh razgovorov naznanijo upravnemu odboru.

Za direktorij:

**A. Razinger,**  
podpredsednik.

**J. Furlan,**  
tajnik.

— Iz «Slovenskega učiteljskega društva» v Ljubljani. Letnino za 1889. l. so plačali: gg. Belè Ivan, mestni učitelj v Ljubljani; Bezljaj Jožef, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Krškem; Borštnik Ivan, nadučitelj v Šmariji; Kavšek Fr., nadučitelj v M. D. v Polji; Klinar Fr., učitelj v Hrušici; Maier Jos., mestni učitelj v Ljubljani; Sagore Fanny, učiteljica v gosp. Huthovem zavodu v Ljubljani; Žibert Anton, učitelj na Ježici.


— »Národna Šola» v Ljubljani je od Matice Slovenske koncem meseca aprila prevzela vse slovenske zemljevide, ki jih je v svojem času Matica na svitlo dala in po odborovem sklepu podarila «Národní Šoli» za kar se odbor tega društva na tem mestu najtoplejše zahvaljuje. Zemljevidi so naslednji: 1. Škandinavija, 2. Britanija, 3. Nizozemsko in Belgija, 4. Francija, 5. Portugal in Španija, 6. Italija, 7. Balkanski poluotok, 8. Švica, 9. Nemčija, 10. Severna Amerika, 11. Južna Amerika in 12. Azija. Gg. učitelji naj pripomorejo, da pride velika množica teh zemljevidov med národ. Kdorkoli se zanima za te zemljevide, dobí jih pri «Národní Šoli» brez plačnó. Najugodnejše bi bilo za društvo, da bi se vsakdo zglašal za ponudbo, kadar pride v Ljubljano; sicer se pa bode po možnosti tudi oziralo na pismene želje. Torej le pridno sezite po njih! Čim preje bodo zemljevidi razdeljeni, tem preje je namen darovalcev dosežen. Učiteljem in učiteljicam, pripravnikom in solam, vsakoršnim knjižnicam, bračnim društvom in čitalnicam i. dr., učencem ponavljalnih sol pa tudi zasebnikom so zemljevidi na razpolaganje. «Národní Šoli» bode ustrezno, ako se eden za več drugih vkup oglásí, ker je s pošiljanjem manj posla, in poštnine se tudi nekaj prihrani.

### Razpis učiteljske službe.

Št. 236

okr. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Velikem Gabru se bode umestila druga učiteljska služba s 400 gl. letne plače in s stanovanjem. Prosilci za to službo naj svoje prošnje postavnim potom do 24. maja 1889. l. vlagajo pri podpisnem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji v 3. dan maja 1889. l.

 **Oznanilo** slavnim c. kr. okrajnim šolskim svetom, oziroma gg. c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom.

Spiski o prosilcih za učiteljske službe (Competenten-Tabellen) se dobivajo v nemškem in slovenskem tekstu, pola po 2 kr., v podpisani tiskarni.

**J. R. Milic v Ljubljani.**